

Vychází 1., 10., 20.,
každého měsíce o 10.
hodině.

Expedicí se nachází u
města Pešti na masném
trhu 1. poschodí.

Kdo všeckna čtyry čtvrt-
letí odebere, obdrží praemii.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl. 1 zl.
půll. 2 zl., celor. 4 zl.
rak. č. S poštou: čtvrtl.
1 zl. 15 kr., půll. 2 zl.
30 kr., celor. 4 zl. 60 kr.
rak. čísla. Pro státy ně-
mecké: půll. 1 toľ.
20 nov. gr., celoročně
2 toľ. 40 nov. gr.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou a s roční praemií.

Odpovědný redaktor:

Emanuel Meliš.

Expedice „Dalibora“ a kancelář pro opisování nachází se nyní „u města Pešti“ na masném trhu 1. poschodí.

Jan L. Lukes.

Životopisný nástin, podává V. D. M.

(Pokračování.)

To pověstné *signum* pod pat. Fulgencem zmizelo pod *Klácelem* dokona, ve fundaci se hovořilo pořáde jen *česky* a obávání Fulgencovo, žeby se fundatisté německy nenaučili, se neuskutečnilo. Že pro samé cvičení v hudbě *Lukes* studie nezanedbával, to vysvítá dostatečně z vysvědčení již v prvním běhu; neboť obdržel z mravů Eminenc a ve všech předmětech ad-Eminenc; v druhém běhu veskrz Eminence a známky tyto výtečné podržel pak *Lukes* ve všech druhých školách a dostal tedy svému předsevzetí, že se musí povždy mezi prvními ze svých spolužáků skvíti, úplně. — Bylo by to bývalo velké dobrodiní pro chudé, nadané mladíky, kdyby byli mohli v klášteře se tak dlouho zdržeti, až celých osm gymnasiálních tříd prošli; neb měli tam za své hudební funkce svobodnou stravu, byt i světlo a byli od platu školního osvobozeni; dříve i zdarma šaty dostávali. Nejdůstojnější pan praelat *Cyryll Napp* dal vždy přísné rozkazy, aby se fundatistům, co se stravy týče, příkoř a křivda nečinila, ale bohužel, jak byly jeho příkazy od dozorce kuchyně a sklepa patera *Benedikta Voglera* zachovány? Všecko co pro jeho nedbalost neb zlomyslnost splesnivělo, stuchlo, ba kolikráte na polo shnilo, to nechal tento dobrodinec dáti fundatistům, a aby se míra dovršila, měla všecka ostatní strava skoro povždy tu nejhanebnější přípravu a když si fundatisté u něho stěžovali, dal jim tento šlechetný kněz, jeho krásný charakter výborně naznačující odpověď za náhradu: „Für Euch Lumpen-volk ist das alles gut genug, Ihr verdient nicht einmal das.“ Ten lakomec durdil, házel a smýkal tak rukama okolo sebe, jakoby to z jeho vlastního měšce šlo. Tak se často stalo, že celý oběd, ač hladu ti ubozí fundatisté měli jako kvítí, zase tu samou cestu konal

nazpět, odkud přišel, neb jeho zažití bylo nemožné. Tak se ten nejslechetnější úmysl pana praelata *Nappa*, aby fundace pro nadanou mládež tím největším dobrodiním se stala, paterem Benedictem Voglerem skoro úplně zničil. Všichni fundatisté, kteří s *Lukesem* tenkrát ve fundaci byli, jsou nyní do všech úhlů světa roztroušeni, památku nejděčnější pro nejdůstojnějšího p. praelata *Cyrylla Nappa* v srdci svém chovajíce, tak jak kletba všech tehdejších účastníků povždy *Voglera* následovati bude. Nyní jest poměr, jak jsem již svrchu podotkl, ve fundaci docela jiný, neb *Křížkovský* dbá a hledí na všecky mu k vychování svěřené fundatisty s otcovskou péčí jak v hudebním tak v literním umění a nedopustí nikdy, aby tak zlomyslná křivda jak jejich předchůdcům se stala a všichni rodičové si mohou jen štěstí přát, když jejich synové pod jeho lidumilné, láskavé žezlo přijdou.

Roku 1848 v měsíci srpnu vyzdvihl nejdůstojnější pan praelat *Napp* fundační ústav, jak se povídalo z příčiny, že zrušením roboty kláštera značné důchody odpadly. Rozkaz tento byl p. doktorem pat. *Gabrielem* všem fundatistům oznámen, načež v šesti dnech všichni fundatisté klášter opustiti museli. Mezi nimi byl též *Lukes*. Šťastná náhoda tomu chtěla, že právě když na prázdniny domu šel a v *Březové* u svého starého přítele p. *Schütze* několik dní se pozdržel, tam od učitele p. *Felkla* ze *Schönbrunn*u blíž *Poličky* na primici svého bratra pozván byl, kdež při mši jedno velké tenorové solo zpíval. Přednes jeho vzbudil všeobecnou pozornost na něho. Po tabuli, která u p. faráře držána byla, prosila větší část přítomných hostů *Lukese*, aby jim co lahůdku některou ze svých písní zazpíval. Písně tyto byly s jásotem přijaty, tak že šlechetná paní baronka z *Pangetu*, majitelkyně panství *Bysterského* se primicianta ptala, kdo ten neznámý mladý pěvec jest, načež tento *Lukese* jí předvedl. Tato horlivá pěstovatelka všeho krásného umění vyptávala se *Lukese* hned po jeho poměrech a študiích, a uslyšeavši, že *Lukes* hodlá ode-

brati se do Vídně, by tam na universitě *práva* studoval, přislíbila mu, že mu dá několik doporučních listů, které pro něho, jak doufá, nebudou bez výsledku.

Lukes odebral se tedy k Vídni s tím pevným úmyslem, že tam nejen právnická studia ale též zpěv co nejvíce pěstovati bude. V Brně se ovšem již v gymnasium, v logice a fysice tak co tenorista vyznamenal, že ho tamější hudebníci stavěli vždy do první řady; ve zpěváckém spolku pod Frant. *Zerzavým* byl bez odporu první a při všech produkcích, které tento spolek svým členům uspořádal, dobyt si vždy znamenité pochvaly. Ale vše toto nebylo s to, jej hrdostí naplniti, neb cítil a byl úplně o tom přesvědčen, že nemůže žádný za dokonalého umělce platiti, jenž předložené mu komposice s listu čte a třeba by to i bez té nejmenší chyby dovedl; neboť na ten pád byl by Lukes již co devítiletý chlapec jméno umělce zasluhoval. Útrpný smích utkví zajisté každému fundatistovi na rtech, zpomene-li, jak tenkrát na příklad subpraefekt *Schiller* ve fundaci se vypínaje za největšího umělce se považoval, an uměl trochu na hoboj pískati a nejsměšnější satyru sám na sebe tím udělal, když jednou Lukese co sopranistu při zkoušce „*Salve regina*“ od Cherubiniho strašně s rákoskou zmaloval za tou příčinou, že hulákavě dokazoval, že prý Schiller jednu větu špatně zpíval, kdežto až po dnes tento velký mudrc ani jediný takt správně s listu zpívati neumí. *Zpupní na své zdánlivě velké umění, jsou vždy jen nedoukové.*

(P o k r a č o v á n í.)

O řízení kůru*).

Od Leop. Zvonaře.

V malých městech a ve vesnicích jest učitel obyčejně také řízení kůru svěřeno, kterýžto úřad na něm též žádá vlastních vědomostí. Učitel, co ředitel kůru musí rozuměti především *zpěvu, varhanám*, a ne-li všem alespoň čelnějším *smyčcovým* a *retním* hudebním nástrojům dřevěným i kovovým, musí *umět čísti partituru*, musí míti obstojnou *známost hudební literatury a církevního ritu*.

Nejprvnější jeho povinností v tomto úřadě jest, aby si vycvičil *zpěváky* pro sopran i alt, jakož i aby hleděl tenoristovi i basistovi, jest-li se v obci, v které učitel působí, nalezají, dobrých a správných pojmů o zpěvu vštípati. Při tom musíme hnedle podotknouti, aby

to činil se vší šetrností, aby si velké zpěváky nerozhněval; neboť by mu dělali mnohé nesnáze.

Dále se musí učitel starati, aby měl celý *smyčcový kvartet*, t. housle, altovioly a kontrabas v dobrém pořádku. Nástroje ty ať nejsou znečištěné od kalafúny, mušího kalu, prachu, pavučin a p. a ať jsou dobrými střevovými strunami potažené. Hedbávným kvintám ať dá výhost a ať struny nenavazuje před prázcem, jakož i ať je neladí z hospodárskosti níže, než jsou varhany laděné. Smyčce ať jsou hojně, a nikoli jen několika zíněmi potažené, taktéž ať se napnou před hrou mírně, po hře pak ať se zase o něco spustí, aby nepozbyly pružnosti. K natření čili jak se říká „*k mazání*“ jich, ať se užívá čišťené kalafúny a nikoli bednářské smůly. Bude-li míti toto vše v pořádku, nezazlíme mu, má-li basu o třech strunách. Smyčce ať pod strunu *J* nestrká, a struny ať čas od času makovým olejem napouští, aby příliš nevyschly a se netrhaly. Ať se neodvolává, že to mají některé velké kostely rovněž tak. Nepořádek nesmí se za vzor bráti.

Retní nástroje dřevěné, jako klarinety, flétny, oboje a fagoty ať taktéž čistě drží, ač má-li je. Ať je po každé očistí, hrálo-li se na nich; zvláště ať dbá, aby měl při klarinettech dobré jazýčky; klapky ať má dobře podlepené a rouru ať častěji dřevěným olejem napouští.

Lesní rohy a trouby ať chrání před pomačkáním a ať je chová čistě.

Jiné nyní oblíbené veliké trouby ať na kůr nepouští.

Ke každé skladbě, kterou v kostele provádí, ať má partituru aneb particello, čili list k řízení, v němž by byla obsažena všecka hlavní místa, jež mají zpěvové hlasy aneb nástroje, aby mohl v čas potřeby hudebníkovi, který při listu stojí, pokynouti, že má začíti. Partituru i particello může si sám napsati, z čehož bude míti ještě ten prospěch, že se skladbou blíže se obeznámí.

Známosti hudební literatury potřebuje ř. k., aby věděl, které skladby se pro jeho kůr a síly jeho hudebního sboru hodí, jakož i aby mohl dáti výhost nedůstojným plodům špatných skladatelů a mohl si zjednati čas od času dobré a k vyvedení snadné skladby.

Známost ritu musí míti, aby neprováděl na den jistých slavností skladby, které se obsahem slov ke dni nehodí; aby na př. nedával ve svátek P. Marie graduale aneb offertorium s textem k některému svatému. O tom se může poraditi nejlépe s místním knězem.

Každý hudební kus, který učitel provésti chce, ať sám dříve promyslí, pak ať jej studuje s malými zpěváky a hledí, aby v pravý čas dychali, věty dobře oddělovali, slabiky a slova správně vyslovovali a na zna-

*) Článek tento vyňat jest z výtečné knihy „*Základy harmonie a zpěvu*“ od L. Zvonaře, kterouž u p. spisovatele dostati lze za 1 zl. 30 kr. Na žádost opatří ji každému též redakce.

mení přednesu, jako jsou *piano*, *forte*, atd. pozor dávali. Ať dobře uváží, jak čerstvého pohybu hudební kus žádá, aby nevzal zdlouha kus, který žádá živého pohybu aneb naopak.

Před začatím kusu ať učitel sám strunové nástroje podle retních ku př. klarinetů, *dobře naladí*, a ať nepřipustí nikdy, aby hudebníci nástroje najednou ladili a zkoušeli, což jest nehezky zvyk a šeredná předhra k vážnému kusu.

Než se hudba spustí, musí dáti ředitel *zřetelný takt*, a musí přísně žádati, aby všickni hudebníci *stejně začali* čili spustili, a nikoli, jak se obyčejně stává, jeden po druhém nastupoval. Taktéž musí všickni *stejně přestati* a nesmějí jednotlivci tóny dodržovati. Má-li některý hlas neb nástroj *solo*, musí jej ředitel v čas, asi o takt dříve, upozorniti, že se blíží čas, aby solo začalo.

Hudebníky na dřevěných a kovových nástrojích ať zvláště střeží před *silným* hudebním, aby zpěv neovládali. Žádnému hudebníku nesmí trpěti, aby nějaké *příměsky* činil, melodii trýlky aneb jinými fanfrnoušky překrucoval. Ať vede hudebníky k tomu, aby pomlčky dobře *počítali*, a nikoli aby dle dobrého zdání aneb „podle sluchu“ začínali.

Přiznávání podle sluchu ať nikdy netrpí, a takového neumělce ať na kůr ani nepouští.

Pochybil-li by některý hudebník v počítání, t. j. „propásl-li“ by nástup, ať se na něj ředitel neosupuje, aniž po něm blesky oka hází; nenapravit by tím nic, a učinil by chybu nápadnější. Rozpadnou-li se hudebníci do čista, ať nepozbyde ředitel přítomnosti ducha, a ať hledí přivésti je dohromady, jest-li není ještě pozdě; jinak nechť dá znamení, aby přestali a znova začali. Chybí-li malí zpěváci, není kostel místo, kdeby je ředitel za chybu poličkovati mohl; nechce-li jim chybení odpustiti, nechť jim splatí doma.

O zkoušce čili „probě“, která by se měla před každou hlavní produkcí držeti, můžeme jen říci, aby se nikdy neopomenula, možná-li dostati hudebníky dohromady. Držeti by se měla alespoň na každou novou skladbu. Než ke zkoušce přikročí, nechť prohlídne ředitel všecky listy, zdali opisovatel noty nepřepsal; což může ovšem jen, stojí-li mu partitura k ruce.

O *sestavení* hudebníků a obsazení t. o tom, jak četně by se nástroje obsaditi měly, aby souměrnost síly panovala, a aby neovládala jedna skupa orchestru druhou, nemusíme slov šířiti, poněvadž jest sestavení při malém počtu hudebníků, jenž řediteli kůru ve vesnických chrámech po ruce stojí, *snadné*; co se *obsazení* týče, toho se není při skrovném počtu hudebníků též co obávati, že by na př. skupa kovových nástrojů

obvládala smyčcový kvartet aneb zpěvový sbor. Odstraní-li učitel s kůru basové trouby, které jsou slabě obsazenému smyčcovému kvartetu a slabému zpěvovému sboru vždy na ujmu, nemusí se obávati, žeby v této stránce pochybil; tuším že v této věci nepochybí ani o poutích, když se vůkolní hudebníci sejdou, aby p. kolegovi při provedení veliké mše pomáhali; neboť se sejdou obyčejně houslisté a zpěváci, jichž hodný počet snesou jednoduše obsazené retní nástroje.

Myšlenky o slovanském zpěvu.

Stanovisko zpěvu.

(Pokračování.)

Stanislav Moniuško praví v ohlášení svého ve Vilně vycházejícího *Spiewniku domowego* mezi jiným: „Jestli pěkné básně s pěknou hudbou spojené to nejhudebnější srdce i ucho jímati mohou, tedy i slabší, méně zdařilá hudba při výtečné básni na milost přijata býti může; a to, co jest národním, vlastenským, místním, co jest ohlasem dětských našich upomínek, nikdy obyvatelům země, na které se narodili a vychováni byli, libiti se nepřestane. Více jak od půl století vyskytují se pokusy, takořka vyrozumovaných jednotlivých národních zpěvů, již s rozličným štěstím na divadle operetky vystupují a při tom vydávají zpytatelové prosodie polského jazyka důležité rozpravy o *metričnosti* a *rytmičnosti* jeho, a vpravují ho do všelikých hudebních poměrů; slovem, milovníkům národního zpěvu a umělcům každodenně se usnadňuje příležitost ku zdárné práci na této nově vydobyté nivě. Jednak ale nevydala hojných žní. Z každé strany slýcháme žaloby na nedostatek domácího zpěvu, ačkoliv skutečně umělce z povolání za to viniti nemožná. Podle možnosti, prostředkův a povzbuzování starají se oni co nejúsilněji tento nedostatek vyplniti. Nespomínaje o mnohých jiných dávněji zasloužilých, vydali *Novakovský* *) ve Varšavě a *Vojkovský* v Poznani zpěvy, v kterých se účel, lehkost, zároveň i veliká přiměřenost hudby k myšlence a časomíry slov, nejznamenitější dar, jakým hudební umělec se vyznamenati a ve svém předmětu slavně zaskvíti může, výrazně projevuje. Nesmíme tedy pochybovati, že za tak šťastnými kroky, na této cestě již udělanými, další postupy nám již snadněji se povedou. *Dobryňský* slibuje vydati své „písničky selské.“

*) Moniuško myslí zde pro umění přechasně ve Varšavě zemřelého mladšího bratra dramatického herce Novakovského, kterýž dávno již k ozdobám polského divadla ve Lvově náležel, a sám také dobrým kompositorem jest.

Tuto příjemnou zprávu toho vzácnými schopnostmi obdarovaného a právem vysoce ceněného umělce každý horlivel pro národní umění, každý opravdivý znatel a stranný milovník zpěvu zajisté s velkou útechou přijmouti musel*). Pěkné a vzorné ty příklady budou zajisté vydatnou pobudkou pro každého, kdo v sobě schopnost cítí, aby na své cestě síly své zkoušel. Více méně podarené pokusy utvoří časem sbírku příkladův či material, z kterého se pomalu škola vzdělá, rozvílivá, na známosti věci založená kritika povstane, a s povšechným pojmutím komposice také chuť ku zdárné práci vlastenským kompositorům přijde. Můžeme ovšem tu naději míti, když povážíme, co jsme řekli, zvláště že se nyní vyskytlo již několik zpěvů opravdu vyššího slohu v hudbě. Dávajíť ony svědectví, že u nás poesie hudby již se pochopuje, její potřeba cítí, a že se již od skladatelův domácích vymahává.“

Kdyby Poláci měli takové bohatství důkladně vzdělaných hudebních sil, jako Češi, kdež by oni již byli s tímto jejich duchem! Při velké rozšířenéosti důkladného, vzdělaného umění hudebního v Čechách, nejenom ve městech a městysech, ale i v nesčíslném množství vesnic**) při té hmotě hudebních schopností, která působí, že se od tolika let množství umělcův ustavičně do všech částí Evropy zasílá, měli Čechové po dlouhý čas již ovšem veliké prostředky v rukou, založením nejenom dobré ale i slavné a skvělé slovansko-národní školy vyššího zpěvu přede všemi ostatními příbuznými kmeny co nejchvalitebněji vyniknouti. Teprv před málo léty učinili počátek u vyplňování této úlohy. Nicméně přece již to, co posud učiněno, všelikého uznání a ocenění jest hodno. Již od počátku nynějšího století některé jednotlivé komposice písní českých — ponejvíce maličkostí — podávány byly; jich počet byl ale tak skrovný, a forma, ačkoliv v sobě často zdařilá, tak nepatrná, že kromě okresu přátel samého skladatele velikou pozornost nezбудily, tím méně ale jako základ samostatné školy vystačiti mohly. Znamenitější počet skladeb, který spíše již určitý národní charakter a patrný samostatný směr vyjádřiti a ustáliti mohl, ukázal se teprv, když záhy zemřelý *Chmelenský* periodickou sbírku českých zpěvů pod názvem *Věvec* vydávati počal. Ale i teď ještě většina mužův, veleobsáhlou hudební vzdělaností a dokázanými schopnostmi té největší důvěry v zemi požívajících, většina naší hudební aristokracie

na čistě národním snažení buď malého, buď zcela žádného poddílu nečiněla, an skoro výhradně jen cizé škole raději slouží. Jakkoliv divné se to zdáti bude, přece mne to dohání, vyjádřiti své opravdivé mínění, že právě tato okolnost nově povstávající škole k *důležitému prospěchu* posloužila. Bylaby totiž naše národní škola hudby od pobudky a řízení přemáhajícího vplyvu umělcův již ustálené slávy záležela, mnozí z nich byliby do ní přenášeli ducha svých zamilovaných mistrů, do zpěvu národním býti majícího, byliby vtírali vypůjčené, cizonárodní spůsoby, byliby Francouze, Vlachy a Němce o závod zahalovali do českých kůží, a tím naši národní hudbu do strakatého oděvu masopustního hrdiny, jež s potěšením pod jménem harlekina známe, oblékali. Tak to ale jinak přišlo. Nejúčinnějšími účastníky nového vlastenského podniknutí byli mužové mladí, teprv dráhu svou nastupující, kteří teprv siněr svého snažení voliti a ve voleném charakteru upevňovati se museli. Oni měli před očima příklad pěkně se budící národní literatury, viděli, jak živlové všeho národního a vlastenského odctihodných a vysoce učených mužův vyhledávání, poznávání a na světlo boží před obličej všech národů vystavování byli; a ta samá česká hrdinská mysl, která jazyk a ducha předkův našich z nehodného zanedbání dvou věkův vytrhla, odhodlaně ruce k dílu přiložila, aby povznesla český národní zpěv na důstojné, národnímu duchu přiměřené místo. Ačkoliv převaha našich vlastních českých sil vždy ještě na jiné straně zůstala, přece se od té doby nově povstávající škola stále a vždy radostněji rozvíjela, neboť její zástupníci nebyli to lidé, aby na polovici cesty obrátili, aniž se ptali, jaká mzda jim za to bude, když v záležitosti vlasti a národu ducha a síly své zasadí.

(Pokračování.)

František Josef Andrlé.

Novela ze života českého hudebníka.

(Pokračování.)

Josef čekal dlouho — jedna noc uplynula po druhé — Lea nepřišla. Mladý muž stal se vždy netrpělivější, toto ustavičné kolísání mezi nadějí a strachem na nejvejš ho rozjařilo. Jeho okolí mělo od něho mnoho co zkusiti; byl tak prudký a zlostný, že mu každý rád z cesty chodíval. Byly okamžiky, v nichž by byl býval v stavu starého žida zabiti, jen aby dosáhl svého cíle, jiné zase, kde by se sám zase byl o život připravil, jen aby více nepocítil tuto mocnou touhu, která neustále jeho duši pronásledovala. — Konečně devátého dne přišla Lea. Bylo to již k ránu, den zdál

*) Z jiných skladatelův hudby, jež Moniuško zde pojmenovat mohl, připomenu kromě staršího Novakovského jen Vysokého, Sýveviče a Vielhorského.

**) Věc to ještě málo povědomá, jaké poklady důkladných hudebních vědomostí u většině vesnických učitelů v Čechách se nacházejí, a jak veliký praktický užitek z toho pro mládež vyniká.

se, že bude pošmurný, a mračna se na nebi nahnouvala. Chladný větřík pohyboval řasami dlouhého černého šatu, jímžto židovka oděna byla. Šla tak pomalu a vážně, chladné světlo prvních ranních hodin objevovalo její tahy v obličejích tak bledé, že Josef uleknut, jí několik kroků naproti šel. Housle nesla v rukou, již z daleka mu je držela vstríc. Když jí je odejmul, tu zatřásl prudký zimomráz jejím tělem a bezhlase, jen namahavě rtoma pohybující, pravila: „Zde — zde — vezmi a buď šťasten, ale nezapomeň také na mne, neboť nemám teď nic více, než tebe!“

„Co to tu pravíš?“

„Otec jest mrtev — muselo to tak přijít! Stavěl se horoucím mým prosbám na odpor, také mému zoufalství a mým slzám, tu odňala jsem mu jeho klenot, dnes v půlnoční hodině, anto právě hluboce a jemně spal. Naslouchala jsem pak u dvířích u jeho komůrky; dlouho bylo ticho. Tu však zaslechla jsem najednou stenati, prsní křeče zase na něho přišly, odběhla jsem, abych domnělé utěšitelkyně mu opět navrátila. Vrhla jsem se s nimi na jeho lože, nahnula jsem se na ubohého starce; bylo již pozdě, poznal již jen svou dceru, nazval ji vražednicí. To byl poslední jeho oddech! — Nyní dostoj ty svému slovu, neboť já loupila — vraždila — pro tebe.“

Sklesla zlomena před něho.

Josef ji vyzdvihl. „Nešťastnice,“ řekl chladně, „co's to učinila! Tak jsem to nechtěl mít, při sám Bůh, tak nikoliv! Proč jsi nenechala raději mne zemřít, místo co by jsi byla svou a mou duši tak ukrutnou vraždou zprznila? Za takovou oběť jest cena příliš malá!“

Lea vyjela. Křečovitě sáhla rukou k srdci, strašná změna jevila se z její tahů. Ještě jednou mrštila zra-

kem na muže, jehož tak nevýslovně — až k zločinu milovala, zrakem, jenž Josefa na všecko zapomenouti nechal, i na majetnost svých Amatek a na to pravila smrtoklidně: „Otče, ty's pomstěn na své vražednici — ona dosti pykala.“

Hrdě se odvrátila, šla pevným krokem k svému domku a zmizela ve dveřích.

Dvanáct let uplynulo od toho osudného rána a František Josef Andrlé velice se změnil. Stal se bohatým mužem, převzal otcovo sladovnictví, oženil se s bohatou ženou, kterouž mu rodiče jeho vyhledali a předvedli a byl otcem již dvou dítek. Nelze bylo více, krásným ho nazvati, čelo jeho bylo zasmušilé, oko mdlé. Nikdo ho neviděl, že by se byl kdy usmál, že by byl kdy vyhledával nějaké vyrazení anebo že by si byl někdy se svými dětmi zahrál nebo zažertoval. Vlídny byl ke všem, ale mlčivý a uzavřený jako hrob. — Toho dne, co dostal drahé Amatky, roznemohl se silně na hlavici, nejdivější obraznosti ho mučily. Draze odkoupené housle nepustil od sebe, a bylo strašně se na to dívati, kterak zimničnick často v posteli se zdvihnul, divoce krouticíma očima okolo sebe pohlížel a na to srdcervoucí nápěv na houslích zapěl. V takých okamžích nelze bylo nikomu u něho vydržeti, všickni opustili, puzeňi mocným citem hrůzy a úžasu síň nemocného; jen jeho matka ležela před jeho ložem na kolenu, modlíc a křížující se, až poslední strašlivý zvuk byl dozněl. Uzdraviv se, tázal se hned Josef po Lee, nikdo však o ní ničeho nevěděl, ale u břehu hlubokého tichého rybníku byl jeden její malý střevíček nalezen.

Příliš vřelé toto srdce již odpočívalo.

(Pokračování.)

Feuilleton.

Z Prahy.

Opera. Ku prospěchu chvalně známého bassisty, p. Eilersa, dával se dne 13. t. m. opět jednou „Tannhäuser“ od Wagnera, co do celku s dobrým úspěchem. Pan Eilers co „landgraf“ byl hned při prvním vystoupení uvítán, a dostalo se mu též v běhu produkce hlučného potlesku, zpívalť totiž výtečně. Taktéž sl. Miková (Elisabeth) a sl. Brennerová (Venus) rozebrály častěji obecenstvo svým přednesem, byly často vyvolány; slečna Brennerová však přec zpívala někdy s takým namáháním, že to znalce nemálo uráželo. Méně dobře šlo to chorištům, zvláště při pochodu nestačily jejich síly. Místa v horších polohách houslových nedařila se taktéž, jakby se mělo očekávati, na čemž ale i komposice sama vinu nese.

V neděli na to, 17. t. m. opětovala se opera „Faust a Markéta“ od Gounoda se známým obsazením. Předehra však byla značně zkrácena, ale tak nemotorně, že sobě tímto p. kapelník Jahn žádného skvělého vysvědčení o svém vkusu nedobyl. P. Bernard umí zpívati i hráti, zbývá mu však tu a tam dostatečné síly. Pan Krén zpíval skorem celý večer fortissimo, což obě strany unaviti a účinek zeslabiti musilo. Že týž zpěvák více pro komické nežli démonické partie cvičen jest, pozorovali jsme též, a měla-li by se zde změna zavésti, byl by zajisté p. Eilers charakterističtějším Mefistem. Ostatně nebudiž toto řečeno na ujmu výtečných vlastností p. Kréna. Sl. Grabingrová (Margareta) zpívá pořáde tak, jako když začala a přáli bychom, by si potlesk a vyvolání v ten smysl vyložila, že se obecenstvu o to jedná, slečnu co

možná při opoře udržeti, pakli by chtěla upřímně v předkráčet, slečna ale že povinna jest, tím více a co nejdříve se racionellní školy uchopiti. Divadlo bylo plno ve všech prostorách.

— O uprázdněné místo ředitele kůru u sv. Trojice, kteréž dosazuje sl. rada města Prahy, zadali, jak se dovídáme, následující pánové: Fr. Sigmund, Jos. Ulm, Jos. Vyhlídal, Fr. Sojka, V. Proška, Jan Čaboun, Otomar Smolík a Jos. Förster. V pádu obsazení řečeného místa varhaníkem některým ucházejí se o varhanické místo pánové: Jos. Janák, Jakub Čaboun, Jan Fortin, Čeněk Miko, Vojtěch Průcha a Jos. Bergmann.

— První kvartettní zábava, kterouž pan prof. Mildner, prof. Schmit a pánové Brückner a Weber dne 14. listop. v sále konviktském uspořádali, došla od vybraného obecenstva zasloužilé pochvaly. Slyšeli jsme kvartet do B-dur (op. 76) od J. Haydna, trio pro piano, housle a cello (op. 3) od Volkmana a kvartet D-dur od Mendelssohna. Od té doby, co Ferd. Laub a Königslöw v našem městě tyto zábavy pořádali přestali, sklesly kvartettní zábavy pod Goltermannem na obyčejnou zkoušku, která se ani generální nazvati nemohla, a za tou příčinou pomlčeli jsme také v loni o zábavách těchto. Nyní však, když se výtečný pan profesor Mildner věci té ujal, dostalo se zábavám těmto zcela uměleckého rázu. Všechny skladby byly velmi precísne a se všemi nuancemi tak uhlazeně provedeny, že jako z jednoho ulitku se nám býti zdály. Vanulť z nich jeden cit, jeden duch a jedna mysl. Nebylo zde žádného převládání některého nástroje a souhra byla zcela neúhonná. Co se skladeb dotýče, bylo pro nás trio od Volkmana novinkou. Skladba ta vyniká v první větě pěkným zosnováním, dobrou myšlenkou a správným zpracováním, méně zdařilé jsou ostatní věty, ačkoli v nich mnohé duchaplné tahy se nacházejí. V triu účinkovala na piano sl. Emilie Mildnerová, kteráž se co nadaná pianistka osvědčila. Pánové prof. Mildner (I. housle), Brückner (II. housle), Weber (viola), prof. Schmitt (cello) dosáhli výborným provedením všech skladeb skvělého výsledku a byly několikrát vyvoláni.

—1.

— Kvartettní zábavy. Zejtra dne 21. listop. o 4¹/₄ hod. večer bude se v sále konviktském odbývati druhá kvartettní zábava, v nížto kvartet od Mozarta (C-dur čís. 6), trio pro piano, housle a cello od W. Bargiela a kvartet od Schumanna (A-moll op. 41) uslyšíme. Účinkovat bude p. prof. Mildner, prof. Schmitt, Brückner a Weber. Nadaná pianistka sl. Kolárová zúčastní se v triu na piano. Třetí zábava bude dne 28. listopadu. Program: Trio pro smyčcové nástroje od Beethovena (op. 9, G-dur), Trio pro piano, housle a cello od Veita (rukopis), podvojný kvintett od Göbla (rukopis). V triu od Veita bude pianistka sl. Prokšová účinkovati. Upozorňujeme všechny milovníky hudby na tyto skutečně ušlechtilé zábavy, které se v zájmech umění samého dávají, a kteréž se na žádně špekulaci nezakládají.

— Pan Čeněk Miko otevřel sklad výborných vídeňských pian za v skutku slušné, levné ceny. Každý, kdož si přeje míti výtečný nástroj za levnou cenu, ať neopomine, k vlastnímu svému prospěchu nadřečené skladisté navštívit v Michalské ulici v někdejším Auerspergově domě číslo 432.

— Mladý skladatel p. Illner, jehož skladby v besedách Pražských velké obliby došly, odstěhoval se před nedávnem do Brna, kdež několik let setrvati hodlá.

— Slečna Bergauerová, chvalně známá česká zpěvačka, slavila v úterý dne 19. listopadu sňatek svůj s panem Pilzem, doktorem lékařství.

— Pianistka sl. Serafina Vrabélyová, žákyně Al. Dreyschoeka, bude zde v divadle co nevidět koncertovat. Mladá tato umělkyně je rozená Uherka.

— Pan Ig. Hynek, žák konservatoria zdejšího a komorní hudebník knížete Wittenstein-Berleburgského dával zde dne 11. t. m. koncert v sále Konviktském. Přednášelt skladby od Servaise a jiných se slušným výsledkem. V koncertě účinkovala nadaná slečna Gabriela Hofrichtrová, žákyně výtečné Podhorské a p. Lukes, kterýžto poslední významným a cituplným přednesem písní „Zastaveničko“ od Theodora Bradského, „Na tvé oči“ od Fr. Kavána a slovenskou „Aj, čo by bola“ pozorné a sporé posluchače roznítíl.

— Redaktor těchto listů obdržel od cis. k. místodržitelství dovolení, by mohl obsah svého listu rozšířit a podávat články o umění vůbec, tedy o divadle, poesii, malířství, sochařství atd. Dalibor bude tedy od nového roku organem všech divadelních ochotnických společností, zpěváckých spolků atd. Mimo to bude k Daliboru připojena insertní příloha.

— Pan Řebíček, absolvovaný žák Pražského konservatoria, jenž členem divadelního orchestru ve Výmaru jest, vystoupil tam dne 13. t. m. v koncertě a došel za výtečný přednes Mendelssohnova koncertu pro housle hlučné pochvaly, ano byl i vyvoláním vyznamenán. Pan Řebíček je jak známo, jeden z nejlepších žáků pana prof. Mildnera.

— Virtuoska na housle, sl. Hildegarda Kirchnerová z Berlína vystoupila v pátek dne 15. t. m. v divadle zemském, přednášejíc koncert od Beriota a fantasii od Vieuxtempsa. Sl. Kirchnerová má pěkný sympathetický tón, značnou technickou zručnost a vyniká zvláště svým citu- a dušeplným přednesem. Dosáhne-li mladá tato umělkyně dokonalé technické zdatnosti, máme za to, že se hra její pak rovnati bude rozkošné hře sester Milanolových. Sl. Kirchnerová je žákyně našeho slovutného F. Lauba a dělá zajisté čest mistru svému.

— Slečna Marie Körschnerová, o jejížto posledním vystoupení v „Sirotku Lowoodském“ se Pražské Noviny — Pozor — Morgenpost pochvalně zmínily, je od ředitele Thomé pro první partie u českého divadla engažována. Mimo slušný plat má sl. Körschnerová též zimní benefici a 3 neděle na dovolenou.

— (Requiem za Jungmanna). Dne 16. t. m. o 11. hod. u sv. Klimenta odbývalo se slavné requiem za patriarchu české literatury, našeho to Jungmanna. Provozovalo se staročeské requiem, spoluúčinkovali mezi jinými pánové Lukes, Strakatý a Heller, nikoli však, jak „Čas“ a „Národní Listy“ udávají, též pan Mayr. Zpěv šel dosti dobře, na varhany však hrál nějaký človíček, kterému je snad jedno, udělati předeheru k choralu neb k písničce leckterés; k tomu snad málokdy

vytáhal rejstříky, neb nechal jednou pedál bzučet as 20 sekund, hmoždě se při tom u vytahování rejstříků, až konečně si vyvolil superoktávu a kvintu. Při tak vážném momentu, jako jest mše za zemřelou drahou duši, naplní takové neznalství hořkou nevolí, a tu nám nezbývá ničehož více, nežli se zeptati: Nemohl se požádati nějaký dovedný varhaník k této slavnosti? Či snad se myslí, že se bude někdo vtírati?

— Zpěvácký spolek Hlahol dochází velkého účastenství ze strany obecnosti. Jak se dovídáme, má již 54 údů zakládajících, z nichžto někteří mimo určenou částku 10 zl. také i 20 a více zlatých spolku věnovali.

Z Náchoda. (Beseda). Dne 24. října odbyvala se tu koslavení zaraženého zpěv. spolku v sále hostince „U zlatého beránka“ beseda. Program sestával z následujících čísel: Ouvertura od Tittla; proslov od Ant. Pivody; „Kovářská“ (slova od Fr. L. Riegra) od Fr. Vogla; „Ja jsem Česka“ deklamovánka od Čejky (z Lady); „potpourri z národních písní“ pro orchestr od Liehmannna; „Vzhůru ku zpěvu;“ (slova od Karla Starého) dvojsbor od Ed. Nápravníka; „Frajtr Kalina,“ báseň od Vítězslava Háška; Válečná z opery „Rienzi“ (v češtinu uvedena od J. A. Šrůtka) hudba od Richarda Wagnera.

(X+Y+Z) **Z Pardubic,** dne 14. listopadu 1861. (Hlavní sezení zdejšího zpěváckého spolku. — Mše Jana Škroupa a mše Václava Horáka. — 20. říjen. — Strakonice.) Minulý týden držel výbor zdejší zpěv. spolku své hlavní sezení, kteréž se každé čtvrtletí odbývá, a při kterémž následující program se ustanovil: a) Nahlednul se stav spolkové kasy a všech spolkových kněh; b) sestavili se skladby k budoucímu koncertu pro přispívající a čestné údy zpěv. spolku Pardubického. Sezení byli přítomni: Předseda a ředitel p. Frant. Janda; pak 1. výbor pan Matěj Kučera, 2. pan Jan Hušek, 3. pan Jan Tomšů, 4. pan Vilém Podroužek, pak tajemník a pokladník p. Josef Klika. Nejprvé udal pan Klika všechny příjmy, které dosud 343 zl. 48 kr. r. č. obnášejí, pak vypočetl vydání, kteréž 266 zl. 88 kr. r. č. obnáší; tedy zbývá spolkové jmění ve 76 zl. 60 kr. r. č. Oučetní kniha byla v pořádku nalezena i od všech přítomných vlastnoručně potvrzena. Teď se v druhé knize přepočetty údy přispívající, čestné a výkonné, a našlo se, že spolek 108 údů zaujímá, mezi nimiž 4 čestné, 70 přispívajících a 34 výkonných čítá. Napotom se prohlídla: „Kniha historická“, v níž popsáno, jak zpěv. spolek zdejší do života vstoupil; kde, jaké a kolik slavností až posud buď uspořádal, buď při jiné slavnosti v okolí přítomen byl. Posléze se zapsaní knihy pro noty prohlídla, v kteréž každý úd výboru očitě se přesvědčil, že největším podporovatelem zdejší zpěv. spolku až posud jest ušlechtilý měšťan a výbor městský p. Jan Lorenc. Ale i dále pravdu dlužno uvesti, že pan Lorenc i jiné dobročinné účely horlivě podporuje, proto budiž: „Sláva p. Lorencovi!“ z upřímného srdce volána. I tyto knihy byly od slavného výboru podepsány a teď počal ředitel spolku sestavovat pořádek ku koncertu. Schválila se ouvertura „Vlasta“ od Ed. Nápravníka,

a aby náš blízký rodák (rodič z Dašic blíže Pardubic) skladbami svými naši hudební mysl ještě více poutal, uzavřelo se v shromáždění jeho těžkou, bouřlivou a efektní „Loveckou“ provozovati. Dvě deklamace přednáseti bylo známému humoristovi p. Přerhofovi z Prahy ponecháno, a večera byl nám jeho dopisem příchod jeho ujištěn. Ze sborů se bude zpívat „Cikáni“ od Vogla, kadryla od Hellera, „Válečná“ od R. Wagnera, a jak jsem již uvedl „Lovecká“ od Ed. Nápravníka. Kusy solové budou: Koncert na housle od Ernsta, arie pro tenor a píseň pro baryton. Ke koncertu napíše tajemník p. Klika pro slovo, jenž bude jeden úd zpěv. spolku přednáseti. Po koncertu, kterýž se bude 1. prosince odbývat, budou diplomy zpěv. spolku Pardubického následujícím pánům uděleni: 1. Panu redaktoru Emanuelu Melišovi, 2. P. měšťanu Janu Lorencovi, 3. P. c. k. bernímu Karlu Kislingrovi a 4. P. c. k. komisarů Dumontovi. Spolek cvičí se pilně, a věru těšíme se na ten zajímavý večer! Nedávno se v děkanském chrámu Páně provozovala mše do D od Jana Škroupa, a nechtěla se žádným pádem spoluúčinkujícím líbit. Sloh místy plyný — jest místy hleďaný, nucený; myšlenky místy kostelní, nábožné — jsou místy též divadelní, operní; vůbec celá práce — nezáživná. Na to 1. listopadu, na den „Všech svatých“ dělali jsme na témž místě mši do D — mol od Václava Horáka. To bylo podívání, jak každý hudebník zrak a slech svůj bystril, jak pravou nábožností každý nadšen byl při tom prosebném Kyrie, majestátném Gloria, křesťansko-věřicím Kredo, slavném Sanctus, rozplývajícím Benedictus a ducha povznášejícím Agnus. V našem městě znějí jména českých skladatelů Václav Horák, Albin Mašek, Zikmund Kolečovský a Robert Führrer příjemně, ne tak jméno: Votrhanek. *) Také poznamenat musím, že ředitel kůru p. Pospíšil v Pardubicích a ředitel kůru p. Remes v Pardubičkách důstojně kostelní hudbou 20. říjen (udělení c. diplomu) krásnou mší slavili. Tu i tam také zpívala se za graduale císařská hymna, a bylo vůči hledě, jak vroucně lid k Bohu lpí prosbou, by základ c. diplomu nejen se zachoval, nýbrž všemožně tento dar blahodajně se rozvětvil. Dejž Bůh! — V posledním čísle četl jsem zprávu ze Strakonice o „Zřízení zpěv. spolku.“ Potěšil jsem se nad míru, neb jsem také z toho dobrého dudáckého pokolení. Komité, které stanovy tamějšího zpěv. spolku vypracovalo a k vyššímu potvrzení předložilo, ať dlouho žije! a ať se nenechá žádnými poletávajícími strašícími chmurami mýlit; neb ony nalezájí se v každém koutě země. Tehdáž mnohonásobný zdar zpěv. spolku v Strakonici!!

(?) **Ze Slaného.** (Dvě zpěv. a hudební zábavy.) Pozdní zpráva přec snad lepší nežli žádná. Probudiv se ze sna náš zpěvácký spolek uspořádal 22. září produkci v divadle, jejíž čistý výnos na zakoupení piana vynaložen býti má. Program obsahoval 12 čísel, z nichž připadlo 6 na sbory, 2 na deklamace a ostatní 4 vyplnila hudba našich ostrostřelců. Sbor „Na Prahu“ od Veita nebyl s náležitou korektností proveden, zvláště vadil nestejný zpěv druhých basův. „Má otčina“ a „Hasme: Hoří!“ od Slavíka, jakož i „Vltava“ od Vogla byly s pochvalou přijaty a musely se

*) To rádi věříme.

opakovati. „Zpěv mladcův“ od Hniličky nebyl dost živě přednesen a „Kovářské“ od Vogla scházela ráznost, pročez se není co diviti, že jinde s takovým úspěchem zpívaná u nás lhostejně přijata byla. Zdálo se aspoň, že buď všichni pp. aneb p. ředitel sám bez chuti se do ní dává. Ovšem: Bez kuráže nic se nedokáže. Bs ani od K. „Žezulinka“ se neprovede, jížto se ale u nás dobře daří. Deklamace se podařily. Sl. F. V a c k o v á, ježto se na našem jevišti tak často vyznamenává svou hrou, přednesla rozmarně „Dívčí sněm“ od Brunclíka a byla nekonečným potleskem odměněna. Nadšeně a cituplně přednesl p. A. Ptáček, studující, „Hroby Přemyslovců“ od Vocela. Toliko spěchání s tak vážnou básní bylo jí na ujmu. Jelikož to byl ale první pokus dotčného p., doufáme, že se této chyby budoucně vystříhá. Od hudebního sboru slyšeli jsme nějakou otřepanou „Cavatínu“ z neznámé vlašské opery, pak polku s nehoráznou introdukcí a s velikánským finalem. Zajímavější byla kadryla z českých národních písní. Závěrek učiněn polkou tremblante. Radíme pro budoucnost, aby se taneční kusy při takových produkcích neprovozovaly. Po skončené produkci odebrala se větší část posluchačstva do hostince na „Poštu,“ kdež se tancem, zpěvem a přátelským hovorem dlouho přes půlnoc bavila. Nahlídnuvše výkonní údové našeho spolku, že jim není lze na nikoho se spolehati, jenom na sebe, usnesli se, že 10. list. opět uspořádají jakousi zábavu pro údy přispívající. A tak se také stalo. Zajímavější byla tentokrát také tím, že laskavým přispěním p. Hájka, učitele hudby, sestavil se sextet, jenž nám co číslo 1. zahrál ouverturu z Figaro a k závěrci ouverturu z Louzelné flétny. Slyšeli jsme též od p. Hájka a jeho žáka, K. Babušky, variace od L. Wassermanna pro dvoje housle s průvodem orchestru, na něž jsme se již dávno těšili. Sbory byly 4, a to: „Bratří rozveselme se“ od P i v o d y, „Kovářská“ od V o g l a, „Na Prahu“ od V e i t a a „K bratrům“ od B l o d k a. Tentokrát se všechny podařily. Pivodova píseň „Ztracené srdce“ obveselila obecenstvo vůbec a krásnou pleť zvlášt. Přednesl ji s citem H. J a n d a. Tentýž vystoupil též s deklamací „Pohádka o zakletém princí“ od C r h y, a ayl odměněn hojným potleskem. Deklamace druhá, „Blbý Vaněk, zchytralý lhář“ od E h r e n b e r g r a, jížto dokonale přednesl p. T. Rubeš, rozesmála veškeré posluchačstvo. Po skončení všeho toho následoval tanec. Rádi jsme to viděli, že se výkonní údové chopili nástrojů, aby nás i sebe ušlechtilé bavili. Nač jim zvátí cizí hudebníky, když sami to zastati mohou? Důkaz nám podali tentokrát. Těšíme se i budoucně. Veselost byla nenucená a trvala ještě kolik hodin. Druhého dne se všude povídalo o zdařilé zábavě, a kdo se nezúčastnil, litoval toho. Mám za to, že mluvím ze srdce všeobecných pp. údů přispívajících, když veřejně děkuju za ten nápad a přičinění našich údů výkonných. Sv. Cecílii oslaví spolek v klášteře slavnou mší, při níž zpívají se bude mše od D o l e n s k é h o s průvodem varhan. Na to v neděli dává spolek ples. Přejeme si, aby se podniknutí toto potkalo s vřelým účastenstvím, neboť zaslужuje vši podpory, jsouc téměř jediným zdrojem společenských zábav u nás a v okolí. Zdař Bůh!

Paříž. Už tomu delší čas, co vídeňský strojník Mältzl tak zvaný metronom vynášel. t. j. kyv a dlo, které svým pravidelným pohybováním takt hudby, zvláště u fortepiana spravuje. Tento přístroj za našich dnů zde pomocí elektriny znamenité opravy došel v ten způsob, že se na více místech divadla několik, měděnými dráty spojených metronomů postaví, jimižto se zpěv a hudba za oponami spravovati může. Samo sebou se rozumí, že kapelník svoje znaky podle hlavního metronomu spravuje.

Petrohrad. Rubinstein pracuje o nové opeře tříaktové, jmenem „Lala Rokh.“ Text k ní je prý velmi zdařilý.

Videň. K všeobecné výstavě londýnské pošlou pánové J. Streicher, Ferd. Ehrbar a Bösendorfer, továrníci v pianech. P. Bösendorfer pošle tam 12 kla vír ů.

Rozluštění šarády v čísle 31:

PIVODA.

Šarádu rozluštil pan Jos. Dyka st., studující v Žatci

Zasláno.

Miluji staré chorály nade všechny novověké, zkaženým vkusem vytvořené melodie kostelní, pročez jsem sobě zašel dne 17. t. m. do kostela u Piaristů na desátou, při kteréž účinkují, jak jsem se dozvěděl, čekanci učitelství. Slyšel jsem krásný chorál, leč nastojte! představte sobě velkolepou uměleckou sochu, polepenou malovanými papírky — tak vám dopadal ten chorál, doprovázen jsa někým, jenž předně nerozumí hře na varhany, za druhé pak nepochopil nikdy směr a význam chorálů. Mezihry a dohry bohužel v žádném nestály spojení s chorálem a — divte se! před pozdvihováním slyšeli jsme úryvek z opery „Zampa.“ Hraje se každou neděli nápodobně? Jest-li tomu tak, tu se divíme, jak může pan ředitel české hlavní školy, neb kdo vůbec bdí nad kostelní hudbou, takovéto hyzdění její trpěti! A. O.

Listárna.

Pánům L. v P. pak v V. Sl. v T. a A. Z. v B. Overturu „Vlastu“ pro sextett od Ed. Nápravníka jsme Vám odeslali. — Panu voj. kapelníku Bru... v Zadr. Tutéž ouverturu pro dechové nástroje obdržíte co nevidět. — Panu N. v V. K besedám hodí se zvláště ouvertura „Vlasta“ od Nápravníka, taktéž co úvod k divadelním představením. — Panu A. M. do Rottterdamu. Kdypak obdržíme od kapelníka F.... Potřebujeme to nevyhnutně tento měsíc. — Panu Č. Bydž., uč. v Jev. na Moravě. Mají být ty smuteční písně pro mužské neb smíšené hlasy? — Panu Nov. v B. C. Srdečný pozdrav!